

Micaela Vitale

Životinje i obiteljski grbovi u talijanskim židovskim bračnim ugovorima

Sve do kraja 16. stoljeća židovski bračni ugovori (*ketubboth*) u Italiji bivaju obogaćeni dekoracijama na dijelovima pergamene lišenima pisanog teksta. Uz geometrijske elemente, česte u ranijoj srednjovjekovnoj dekoraciji španjolsko-islamske tradicije, javljaju se i prikazi životinja, biljaka i ljudskih likova, koji pronalaze nadahnuće u Bibliji i u njezinim književnim interpretacijama. Jedan od najučestalijih motiva u kojima te dekoracije doživljavaju najveći sjaj jest Edenski vrt, mjesto izobilja i punine, u kojem cvijeće, drveće i divne životinje, napose ptice, predstavljaju savršen okvir tekstu uobičajenom za te ugovore. Među prikazanim životinjama ptice su najzastupljenije, jer nude šarolikost grafičkih i kolorističkih mogućnosti za više ili manje vješte umjetnike. Dekoracije se nadahnjuju i epizodama iz Biblije: njihovo neporecivo narativno značenje pridružuje se odabiru slikara, ali je također često određeno imenima zaručnika (ili njihovih roditelja), koja se podudaraju s imenima biblijskih likova.

Odabrani su primjeri vezani uz prikaze golubice, životinje koja je u kolektivnom židovskom imaginariju simbol otkupljenja, ponovnog rođenja i nade, kao i jednostavnosti, skromnosti i ljubavi, cijenjenih osobina pri zasnivanju nove obitelji.

Pijetao, među peradi, dobiva brojna značenja: prikazuje se kao životinja koja označuje zemljopisnu regiju (Gallia, Francia), kao simbol opreznog pozornika što poziva na svakodnevne poslove, ali i kao jedno od obilježja boga Merkura, zaštitnika trgovaca. Ta se karakteristika mogla odnositi na trgovačku aktivnost kojom se obitelj bavila i koju je odlučila posebno istaknuti.

Prisutnost psa, odanog čovjekova prijatelja i zaštitnika bračne vjernosti, u ovakvim ugovorima daje osjećaj sigurnosti te niti jedan element ne smije ugroziti trenutak radosti sklapanja braka i početka zajedničkog života.

Među najprisutnijim životinjama u obiteljskim grbovima jest lav, koji je neprijeporno vezan uz biblijske asocijacije s Judom, njegovim plemenom i potomcima, a i ime židovskog naroda potječe od njegova imena. Poput lava, kraljevskog simbola snage, orao je također životinja koja je često prikazana u židovskim rukotvorinama. Orao također predstavlja božansku snagu koja štiti i bdije nad čovjekom. Obje životinje, ulaskom u izričaj tradicionalne heraldike, predstavljaju poistovjećivanje naručitelja s vlastitom kulturološkom tradicijom. Sažimajući više istovjetnih ideja u jednu misao, može se zaključiti da orao i lav označuju ne samo geografsku provenijenciju obiteljskog podrijetla već i iskaz poštovanja kraljevskim kućama (Austroougarsko carstvo, Kraljevina Leon - Španjolska), kao i vjeru u božansku zaštitu i podčinjavanje Njegovoj dobrotivosti i snažnoj povezanosti s Njegovim narodom.

Prijevod s talijanskoga: Nina Šepić